

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ

УРСР ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

ПІСОЦЬКА М. Е.

УДК[378.147:5](477),,19/20”

У зв'язку з необхідністю соціально-економічних перетворень у країні перед вищими педагогічними навчальними закладами постає завдання забезпечення оптимальних умов для формування професіоналів високого рівня, які прагнуть до максимальної реалізації власних можливостей. Тому здійснення індивідуалізації навчально-виховного процесу є однією з позицій формування сучасної державної політики в галузі вищої освіти, побудови освітньої системи, конструювання змісту освіти, вибору форм, засобів, методів, характеру діяльності педагогів та студентів.

У сучасній вітчизняній педагогічній науці проблемі індивідуалізації навчання присвячено значну кількість наукових праць, у яких розкрито різні її аспекти: термінологічне поле індивідуалізації навчання (В. Володько, Т. Годованюк, С. Гончаренко, А. Кірсанов, Г. Селевко, П. Сікорський, М. Скрипник, І. Унт та ін.); мета, протиріччя, закономірності, принципи, структура, умови ефективності індивідуалізації та диференціації навчання (В. Володько, О. Горина, Н. Жукова, А. Кірсанов, С. Овчаров, М. Прокоф'єва, П. Сікорський, М. Солдатенко, І. Унт та ін.); види, форми індивідуалізації та диферен-

ціації навчання (І. Бутузов, М. Віноградова, В. Володько, І. Зверев, В. Монахов, Н. Ничкало, В. Орлов, І. Осмоловська, П. Сікорський, В. Фірсов, Л. Фрідман, І. Унт, К. Ушаков та ін.). Є також дослідження історико-педагогічного спрямування (Л. Березівська, Л. Бондар, Т. Вожегова, С. Гончаренко, Н. Гупан, Н. Дічек, Л. Дубровська, А. Кірсанов, О. Наливайко, Ю. Олексін, Т. Плахтієнко, О. Сухомлинська та ін.), що стосуються розвитку ідеї індивідуалізації навчання в історії української школи в різні часи.

Утім, на сьогодні відсутнє цілісне історико-педагогічне дослідження, у якому в обраних хронологічних межах (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) комплексно та системно проаналізовано теорію та практику індивідуалізації навчання студентів природничо-математичних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. Це дослідження вимагає проведення аналізу нормативно-правового забезпечення індивідуалізації навчання студентів природничо-математичних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів УРСР другої половини ХХ ст., що є метою цієї статті.

Завдання статті – схарактеризувати нормативно-правові документи, на основі яких відбувалася індивідуалізація навчання студентів природничо-математичних спеціальностей у вищій педагогічній

школі УРСР другої половини ХХ ст.; показати поступову зміну освітньої політики держави в напрямі створення максимальних умов для урахування індивідуальності особистості в процесі навчання.

Індивідуалізацію навчання в педагогіці розуміють як: організацію навчання, при якій вибір способів, прийомів, темпу навчання зумовлений індивідуальними особливостями учнів (Г. Селевко, М. Скрипник, Т. Шамова); процес розвитку й формування особистості, спрямований на індивіда, його індивідуальність як об'єкт цього процесу (В. Володько); педагогічний процес, що створює умови для самореалізації особистості, виявлення (діагностики) й розвитку її творчих можливостей (І. Ісаєв, Т. Васильєва, В. Сластьонін); відокремлення (виділення) учня в процесі навчання для врахування притаманних йому особливостей, реалізації та розвитку його можливостей у навчальній діяльності (Н. Лобко-Лобановська).

З огляду на різні підходи до визначення індивідуалізації навчання, зазначимо, що індивідуалізація – це процес, який спрямований на розвиток індивідуальності; передбачає відокремлення (виділення) студента в процесі навчання для врахування притаманних йому індивідуальних особливостей; потребує певну організацію цього процесу (систему індивідуалізованих способів та прийомів взаємозумовлених дій викладача та студентів на всіх етапах навчальної діяльності) [6, с. 25].

Історіографічний пошук засвідчує, що перебудова системи народної освіти з початку 50-х рр. ХХ ст. пов'язана з низкою чинників. З одного боку, продовжується післявоєнне відродження країни, її економіки, науки, освіти. З іншого – завершується сталінський тоталітарний режим, наслідком якого є Постанова Центрального Комітету „Про педологічні збочення в системі Наркомпросів” від 4 липня 1936 року. На ґрунті цієї Постанови, як підкреслено в педагогічній пресі середини 50-х рр., педагоги „фактично відмовилися від вивчення дітей, від дослідження законів їх

фізичного та психічного розвитку, зосередили свою увагу на тому, чому навчати та ігнорували майже повністю того, як навчаються діти” [7, с. 9]. Першим суттєвим кроком у напрямі актуалізації проблеми індивідуалізації навчання була спільна сесія Академії наук СРСР та Академії медичних наук СРСР у 1950 році, що висунула завдання розкриття фізіологічних механізмів психічної діяльності на основі глибокого вивчення праць академіка І. Павлова. Усе це підштовхнуло дослідження людської індивідуальності та пошук шляхів реалізації індивідуального підходу до організації навчання студентів.

У результаті наслідків Великої Вітчизняної війни в країні початку 50-х років потребувала швидкого вирішення проблема нестачі кваліфікованих кадрів. Дослідженням установлено, що вищі партійні форуми країни (ХІХ, ХХ та ХХІ з'їзди КПРС), які визначали напрям розвитку всіх сфер життя суспільства в СРСР, націлюють вищі навчальні заклади на підвищення якості підготовки фахівців, збільшення кількості випускників, створення різноманітних умов для навчання через широкий розвиток заочної та вечірньої освіти. А Постановою ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР „Про покращення підготовки, розподілу та використання спеціалістів з вищою та середньою спеціальною освітою” від 30 серпня 1954 року № 1863 проголошено надання всілякої допомоги вищим навчальнимкладам у створенні необхідних умов для підготовки висококваліфікованих фахівців. Тобто на рівні вищого керівництва державою мова про необхідність індивідуалізації навчання у вищій школі ще прямо не ведеться. Але, своєю чергою, у наказах Міністерства освіти Української РСР щодо вищої педагогічної школи з початку 50-х рр. (наказ № 874 від 31 серпня 1950 року „Про підсумки навчально-виховної роботи педагогічних ВНЗ УРСР за 1949/ 50 рік та завдання на 1950/1951 навчальний рік”, наказ № 979 від 8 жовтня 1951 р. „Пропідсумки навчально-виховної

роботи педагогічних ВНЗ УРСР за 1950/51 навчальний рік та завдання на 1951/52 навчальний рік”) зазначено про великий відсів, низьку академічну успішність студентів та необхідність підвищення професійної підготовки майбутніх учителів, збереження планового контингенту студентів. Окремо приділено увагу навчанню студентів фізико-математичних факультетів (наказ № 719 від 24 листопада 1952 р. „Про підсумки навчальної роботи заочних відділів педагогічних та учительських інститутів УРСР за 1951/52 навчальний рік і завдання на 1952/53 навчальний рік”, наказ № 673 від 31 грудня 1953 р. „Про підсумки роботи стаціонарних і заочних відділів педагогічних ВНЗ УРСР за 1952/53 навчальний рік та завдання на 1953/54 навчальний рік”), рівень підготовки яких загалом є дуже низьким. Головною причиною відсіву та залишення студентів заочного навчання на повторний курс називається відсутність належного контролю за самостійним навчанням заочників у міжсесійний період. Серед заходів щодо подолання цієї ситуації пропонується: підвищити науково-методичний рівень навчальної роботи на сесії (наказ № 1086 від 20 листопада 1950 р. „Про підсумки заочного навчання вчителів шкіл Української РСР за 1949/50 навчальний рік”); постійно стежити за ходом самостійного навчання заочників, надавати їм допомогу через групові та індивідуальні консультації в навчальних закладах та консультпунктах; проводити консультації за допомогою листування (наказ № 278 від 12 травня 1951 р. „Про підсумки обговорення стану заочного навчання вчителів на нарадах заступників директорів із заочної освіти педагогічних ВНЗ і педагогічних училищ та на сторінках газети „Радянська

освіта”). Постановою колегії Міністерства освіти УРСР „Про покращення підготовки, розподілу та використання спеціалістів з вищою і середньою спеціальною освітою” від 23 вересня 1955 р. у контексті особливої уваги до практичної та політехнічної підготовки передбачено виконання студентами стаціонару та заочного відділення всіх практичних робіт індивідуально. Зазначимо, що виконання цих заходів зумовило здійснення індивідуалізації навчання, зокрема, невстигаючих студентів.

Ситуація із слабкою успішністю студентської молоді залишається актуальною й наприкінці 50-х та на початку 60-х рр. У наказах Міністерства освіти Української РСР по вищій педагогічній школі в зазначений час увага спрямовується на покращення якості професійної підготовки, особливо на заочних відділах (наказ № 56 від 15 травня 1959 р. „Про стан підготовки вчительських кадрів у педагогічних інститутах і педагогічних училищах Міністерства освіти УРСР”), де якість підготовки вчительських кадрів залишалася низькою внаслідок несистематичної самостійної роботи заочників у міжсесійний період. Окремо наголошено на необхідності підвищення якості знань студентів фізико-математичних та природничих факультетів. У контексті досліджуваної проблеми увагу заслуговує „Положення про навчально-консультативні пункти заочних відділів педагогічних інститутів”, що затверджене Міністерством освіти УРСР 23 липня 1960 р. Серед завдань навчально-консультативних пунктів у Положенні названо організацію групових й індивідуальних консультацій та надання допомоги заочникам, які відстали у виконанні навчального плану. А у Наказі № 200 від 21 листопада 1960 р. „Про стан

заочної педагогічної освіти Української РСР” серед заходів щодо подолання слабкої успішності зазначається необхідність забезпечення повного та самостійного виконання завдань кожним заочником, що вимагає здійснення індивідуалізації навчання в процесі організації самостійної роботи.

Історіографічний пошук засвідчує, що паралельно з упровадженням заходів щодо подолання неуспішності нормативною базою вищої освіти початку 60-х рр. пропонується педагогічній науці та практиці звернути увагу на проблему розвитку здібностей, талантів, удосконалення навчального процесу, урізноманітнення форм і методів навчання. Про це свідчать резолюції й постанови XXII з'їзду партії (жовтень 1961 р.), у яких наголошено на створенні в країні умов для всебічного гармонійного розвитку особистості, розширення можливостей для розвитку здібностей, обдарувань, талантів, а також Рішення колегії Міністерства освіти УРСР від 12 грудня 1961 р., що поставило перед різними установами вищої та середньої педагогічної освіти завдання вдосконалення форм і методів навчально-виховної роботи [1, с. 4]. Ці документи були підґрунтям для подальшого розвитку проблеми індивідуалізації навчання в різних його видах, формах, у процесі самостійної роботи, при організації навчання обдарованих студентів.

У 1963 р. згідно з лінією партії розпочинається впровадження програмованого навчання в навчальних закладах Міністерства освіти УРСР. Так, відповідно наказу № 118 від 15 серпня 1963 р. та Постанові колегії від 15 листопада 1963 р., передбачено: включення в тематику наукових досліджень відділів та кафедр питань про-

грамованого навчання [2, с. 9]; створення науково-дослідної лабораторії для проведення досліджень у галузі програмованого навчання, навчаючих машин [Там само, с. 10], спеціальних груп у всіх педагогічних інститутах, у яких передбачено проведення експериментальної роботи з програмованого навчання [Там само, с. 3].

У наказах Міністерства освіти Української РСР водночас спостерігається підвищена увага до якості знань студентів фізико-математичних та природничих факультетів педагогічних інститутів (наказ № 13 від 20 січня 1964 р. „Про заходи Міністерства освіти Української РСР у зв'язку із рішенням грудневих Пленумів ЦК КПСС і ЦК КП України 1963 рік”, наказ № 175 від 4 липня 1966 р. „Про мережу навчально-консультативних пунктів педагогічних інститутів УРСР на 1966/67 навчальний рік”). Зосереджуючись на посиленні контролю за самостійною роботою студентів, пропонується схвалити досвід роботи фізико-математичного факультету Одеського педагогічного інституту із визначення обсягу завдань самостійної роботи студентів кожної академічної групи [3, с. 17].

Цікавими в контексті нашого дослідження є директиви XXIII з'їзду партії (29 березня – 8 квітня 1966 р.). Окрім підвищеної уваги до якості підготовки кадрів, у директивах уперше на рівні з'їзду партії передбачено широке використання електронних обчислювальних машин у різних сферах народного господарства та в наукових дослідженнях, що зумовило розвиток ідеї індивідуалізації навчання за допомогою ЕОМ.

Заслуговує на увагу Постанова ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР від 3 вересня 1966 р. № 729 „Про заходи щодо поліпшення підготовки фахівців та вдосконалення керівництва вищою і середньою спеціальною

освітою в країні”, що наголошує необхідність розробки та здійснення заходів із метою широкого залучення найбільш здібних студентів до проведення наукових досліджень.

Суттєве значення також має Постанова колегії від 13 травня 1968 року „Про стан підготовки вчителів фізики та математики в Одеському педагогічному інституті ім. К. Д. Ушинського”, що безпосередньо вказує на необхідність здійснення індивідуалізації навчання студентів. Постановою пропонується для покращення фахової підготовки молоді: проводити вивчення психолого-педагогічних особливостей студентів; поліпшувати індивідуальну роботи з ними; оптимально організовувати самостійну роботу студентів і посилювати контроль за її виконанням.

Подальший розвиток системи народної освіти відповідно до вимог науково-технічного прогресу, підвищення якості підготовки вчительських кадрів через використання різних засобів навчання, удосконалення його форм і методів, розвиток наукових досліджень у вищій школі є характерною рисою освіти 70-х років ХХ ст. Відповідно до директив ХХІV з'їзду партії (30 березня – 9 квітня 1971 р.) та ХХV з'їзду партії (24 лютого – 5 березня 1976 р.) наказом № 249 від 20 вересня 1972 р. „Про заходи до виконання постанов ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 18 липня 1972 р. № 535 та ЦК КП України і Ради Міністрів УРСР від 8 серпня 1972 р. № 370” з метою подальшого вдосконалення вищої освіти рекомендовано, окрім зазначеного раніше, розвивати форми творчого оволодіння знаннями, що теж передбачає індивідуалізацію процесу навчання.

Підкреслимо, що нормативна база вищої педагогічної освіти УРСР початку 80-х років ХХ ст., особливо другої половини цього

десятиріччя, відрізняється від відповідної нормативної бази попередніх років прямим спрямуванням на здійснення індивідуалізації навчання.

В основних напрямках економічного й соціального розвитку СРСР на 1981 – 1985 рр. і на період до 1990 року, що прийняв ХХVІ з'їзді КПРС, та в основних напрямках економічного й соціального розвитку СРСР на 1986 – 1990 рр. та на період до 2000 року, що прийняв ХХVІІ з'їзд партії, ще передбачено продовження попереднього курсу в ракурсі підготовки у вищій школі фахівців широкого профілю.

У контексті нашого дослідження суттєве значення мають документи, у яких уперше на такому рівні актуалізовано питання про індивідуальний підхід у процесі навчання. Це Постанова ЦК КПРС „Основні напрямки перебудови вищої та середньої освіти в країні” (Правда, 1987, 21 березня) та Постанова ЦК КПРС і Ради міністрів СРСР від 13 березня 1987 року № 325 „Про заходи щодо докорінного поліпшення якості підготовки та використання фахівців із вищою освітою в народному господарстві”. У першому нормативному документі виділено першочергове завдання – „здійснити рішучий поворот від масового, валового навчання до посилення індивідуального підходу, розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців, спираючись на їх самостійну роботу, активні форми та методи навчання” [4, с. 229]. Для успішної реалізації поставленого завдання за необхідне визнано: зменшення кількості студентів, що доводяться на одного викладача; збільшення кількості факультативних курсів та дисциплін за вибором [4, с. 229]; більш широке використання методів виявлення й розвитку схильностей та здібностей молодих людей [Там само, с. 231].

В іншому нормативному документі зазначено необхідність: здійснення докорінної

перебудови навчального процесу та структури підготовки кадрів [Там само, с. 246]; підвищення якості навчального процесу; розвитку та поглиблення індивідуальних форм навчання [Там само, с. 248]. Для цього передбачалося організувати перехід студентів, які проявили схильності до наукової та технічної творчості, на індивідуальні навчальні плани із можливим продовженням загального терміну навчання до 6 років або у вигляді наукового стажування [Там само, с. 247]. Для розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців, посилення індивідуальної підготовки визнано за необхідне серед іншого: передбачити при проведенні практичних, семінарських та лабораторних занять розподіл навчальної групи на дві підгрупи; скоротити кількість обов'язкових аудиторних занять на денних відділеннях; значно посилити роль самостійної роботи студентів, поліпшити її планування та організацію, контроль та допомогу з боку викладачів [Там само, с. 247]. З метою вдосконалення системи відбору майбутніх фахівців протягом усього терміну навчання передбачено практикувати атестацію студентів, за результатами якої проводити розподіл за спеціалізаціями, відбирати кращих студентів для поглибленої підготовки з продовженим терміном навчання [Там само, с. 248]. У документі також передбачено організувати на базі провідних вищих навчальних закладів розробку методичних, психологічних та інших проблем, пов'язаних з використанням обчислювальної техніки [Там само, с. 252].

Ці заходи сприяли теоретичній розробці різних шляхів здійснення індивідуалізації навчання та більш масштабній їх реалізації у вищій педагогічній школі УРСР початку 90-х років ХХ ст.

Відхід від унітарності, необхідність урахування індивідуальності особистості в навчально-виховному процесі вперше простежується в резолюції останнього ХХVІІІ з'їзду КПРС (2 – 13 липня 1990 року), що серед основних цілей та принципів політики КПРС у галузі освіти затверджує:

гуманістичне призначення освіти; надання реального права на вільний вибір професії та спеціальності у відповідності з прагненнями й здібностями людини; створення умов для повноцінної освіти молоді за допомогою різних типів навчальних закладів та різноманітних форм і методів навчання.

Створення умов для індивідуалізації навчання затверджує Закон України „Про освіту”, що введений в дію Постановою ВР № 1144-ХІІ (1144-12) від 04.06.91, ВВР, 1991, № 34, ст. 452. Закон визначає право громадян України на освіту (ст. 3), що забезпечується, окрім іншого: розгалуженою мережею закладів освіти, створенням умов для вибору профілю навчання й виховання відповідно до здібностей, інтересів громадянина; різними формами навчання – очною, вечірньою, заочною, екстернатом, а також педагогічним патронажем [5, с. 18]. Серед основних принципів освіти в Законі України „Про освіту” (ст. 6) визначено: рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку [Там само, с. 18]; неперервність та різноманітність освіти [Там само, с. 19]. У статті 42 підкреслено, що вища освіта забезпечує здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їхніх покликань, інтересів і здібностей. При цьому наголошено, що особливо обдарованим студентам забезпечується навчання та стажування за індивідуальними програмами [Там само, с. 31].

Отже, аналіз нормативно-правової бази вищої педагогічної освіти впродовж 50 – 90-х років ХХ ст. засвідчив, що розвитку ідеї індивідуалізації навчання у вищій педагогічній школі УРСР сприяло певне законодавче підґрунтя. У досліджуваній період індивідуалізація навчання студентів поступово постає пріоритетним напрямом державної політики в галузі вищої педагогічної освіти, що закладає основи для її реформування наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. за часів незалежної України, коли для

розвитку теорії та практики індивідуалізації навчання у вищій педагогічній школі створюється ґрунтовна законодавчо-нормативна база. У подальшому планується схарактеризувати етапи розвитку ідеї індивідуалізації навчання студентів природничо-математичних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів України другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Література

1. **Збірник** наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. – 1962. – № 1. – С. 2 – 18.
2. **Збірник** наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. – 1963. – № 17. – С. 9 – 10.
3. **Збірник** наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. – 1964. – № 4. – С. 14 – 17.
4. **Народное** образование в СССР : сб. норм. актов ; спец. науч. ред. К. С. Павлищев ; сост. Н. Е. Голубева. – М. : Юрид. лит., 1987. – 336 с.
5. **Нормативно-правові акти** про наукову та науково-технічну діяльність у вищих навчальних закладах України : у 2 кн. – Кн. 1 / за ред. Ю. І. Горобця та М. І. Панова. – Х. : Право, 2001. – 784 с.
6. **Пісоцька М. Е.** Індивідуалізація навчання: понятійно-категоріальний аналіз / М. Е. Пісоцька // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Х. : „Смугаста типографія”, 2015. – Вип. 50. – С. 19 – 29.
7. **Преодолеть** последствия культуры личности в педагогике // Сов. педагогика. – 1956. – № 9. – С. 3 – 18.

***

Пісоцька М. Е. Нормативно-правове забезпечення індивідуалізації навчання

студентів вищої педагогічної школи УРСР другої половини ХХ століття

У статті надано визначення індивідуалізації навчання та розкрито сутність нормативних документів, на основі яких здійснюється поступовий розвиток ідеї індивідуалізації навчання у вищій педагогічній школі УРСР у другій половині ХХ століття: закони СРСР, УРСР, постанови ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР, Верховної Ради СРСР; постанови колегії, рішення колегії, накази, положення, інструкції, директивні листи МО УРСР, МНО УРСР. Оскільки стратегію розвитку всіх сфер життя суспільства в СРСР визначала комуністична партія, для з'ясування напрямів розвитку освіти впродовж виділеного хронологічного періоду проаналізовано матеріали суспільно-політичного характеру, зокрема, партійні документи – рішення й ухвали з'їздів КПРС, Пленумів ЦК КПРС. Підкреслено, що в досліджуваній період індивідуалізація навчання студентів поступово постає пріоритетним напрямом державної політики в галузі вищої педагогічної освіти. Це закладає основи для реформування останньої за часів незалежної України, коли для розвитку теорії та практики індивідуалізації навчання у вищій педагогічній школі створюється ґрунтовна законодавчо-нормативна база.

Ключові слова: індивідуалізація навчання, вища педагогічна школа, нормативно-правова база, УРСР, друга половина ХХ століття.

Писоцкая М. Э. Нормативно-правовое обеспечение индивидуализации обучения студентов высшей педагогической школы УССР второй половины XX века

В статье дано определение индивидуализации обучения и раскрыта сущность нормативных документов, на основе которых осуществляется постепенное развитие идеи индивидуализации обучения в высшей педагогической школе УССР во второй половине XX века: законы СССР, УССР, постановления ЦК КПСС и Совета Министров СССР, Верховного Совета

СССР; постановления коллегии, решения коллегии, приказы, положения, инструкции, директивные письма МО УССР, МНО УССР. Поскольку стратегию развития всех сфер жизни общества в СССР определяла коммунистическая партия, то для выяснения направления развития высшего педагогического образования в течение выделенного хронологического периода проанализированы материалы общественно-политического характера, в частности, партийные документы – решения и постановления съездов КПСС, Пленумов ЦК КПСС. Подчеркнуто, что в исследуемый период индивидуализация обучения студентов постепенно становится приоритетным направлением государственной политики в области высшего педагогического образования. Это закладывает основы для его реформирования в независимой Украине, когда для развития теории и практики индивидуализации обучения в высшей педагогической школе создается основательная законодательно-нормативная база.

Ключевые слова: индивидуализация обучения, высшая педагогическая школа, нормативно-правовая база, УССР, вторая половина XX века.

Pisotska M. E. Regulatory support of the teaching individualization of students of higher pedagogical school of the Ukrainian SSR in the second half of the twentieth century

The article reveals the essence of normative documents on the basis of which the gradual development of the individualization of teaching ideas in the USSR higher pedagogical school was happening in the second half of the twentieth century. Considered: the laws of the USSR, the Ukrainian SSR, the decision of the CC CPSU and the USSR Council of Ministers, the Supreme Soviet of the USSR; ruling board, board decisions, orders, regulations, instructions, policy letters MoD of USSR, the Ukrainian SSR INR. Since the strategy for the development of all spheres of society in the Soviet Union was determined by the Communist Party, to clarify the direction of development of the higher pedagogical

education in the allotted chronological period, materials of socio-political nature were analyzed, such as party documents – the decisions and resolutions of the CPSU Congresses, the Central Committee plenum. A clarification is made that the individualization of teaching: is a process aimed at the development of personality; it provides for the separation (exclusion) of the student in the learning process to account for the inherent characteristics of the individual; it presupposes a certain organization of this process (the system of individualized methods and techniques of interdependent actions of the teacher and students at all stages of the learning activity). It is stressed that in the analyzed period, the individualization of teaching students was gradually becoming a priority of the state policy in the field of higher pedagogical education. It laid the groundwork for its reform in the late XX century – beginning of the XXI century, in the times of independent Ukraine, when a thorough legal and regulatory framework was created for the development of the theory and practice of the individualization of training at the higher pedagogical school.

Keywords: individualization of teaching, higher pedagogical school, legal and regulatory framework, USSR, the second half of the XX century.

Стаття надійшла до редакції 25.03.2016 р.

Прийнят о до друку 20.05.2016 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Ваховський Л.Ц.